

*Олександр ДУДОРОВ,
професор кафедри кримінально-правових дисциплін
Інституту підготовки кадрів
Національної академії прокуратури України,
доктор юридичних наук, професор*

ПОРУШЕННЯ БЮДЖЕТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА: ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Ключові слова: бюджет; бюджетні кошти; нецільове використання; видатки; розпорядник бюджетних коштів.

Значущість бюджетної системи як об'єкта кримінально-правової охорони зумовлена тим, що в сучасних умовах бюджет сприймається не просто як фінансовий план держави чи конкретної адміністративно-територіальної одиниці. Бюджет сьогодні – основний інструмент, який найбільш повно характеризує параметри економіки і визначає стан соціальної захищеності населення. При цьому говорити про ефективність кримінально-правової охорони бюджетної системи поки що не доводиться. З одного боку, динаміка фінансових порушень під час проведення операцій з бюджетними коштами свідчить про суттєве збільшення втрат держави від цих злочинних діянь. З другого, число осіб, засуджених за ст. 210 і ст. 211 Кримінального кодексу України (КК України) – спеціальними кримінально-правовими заборонами, розрахованими саме на зловживання з бюджетними коштами, є незначним. Кількість кримінальних справ, порушених за ст. 210 КК України і розглянутих судами, зменшується з кожним роком, становлячи: у 2007 р. – 30, у 2008 – 22, у 2009 р. – 8, а у 2010 р. – 4 [1, 4]. Більшість осіб, які все ж притягуються до кримінальної відповідальності за бюджетні злочини, звільняються від кримінальної відповідальності або відбування покарання.

Викладення ст. 210 і ст. 211 КК України у новій редакції, здійснене на підставі Закону України від 8 липня 2010 року «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Бюджетного кодексу

України», ставить перед наукою питання про те, наскільки ці законодавчі новели є вдалими, виваженими, яким має бути обсяг криміналізації порушень бюджетного законодавства. Розгляду вказаних питань у контексті розкриття проблемних аспектів кримінально-правової характеристики злочину, передбаченого ст. 210 КК України, і присвячено пропоновану статтю.

Предметом злочину, передбаченого ст. 210 КК України («Нецільове використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням»), виступають бюджетні кошти. Бюджетний кодекс України (БК України) від 8 липня 2010 року забороняє створення позабюджетних фондів, звідки, на перший погляд, випливає непотрібність розширення предмета аналізованого злочину за рахунок коштів державних і місцевих позабюджетних фондів. Таку пропозицію свого часу висувала Н.О. Гуророва, обґрунтовуючи це, зокрема, тим, що державні позабюджетні фонди поряд із бюджетами є складовою частиною державних фінансів [2, 105–106].

Згідно зі ст. 14 Основ законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від 14 січня 1998 року кошти цільових страхових фондів (Пенсійний фонд України, Фонд соціального страхування з тимчасової втрати працездатності, Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття, Фонд соціального страхування

від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України) не включаються до складу Державного бюджету України при тому, що кошти вказаних державних цільових фондів обслуговуються органами Державної казначейської служби України. На сьогодні порушення законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування розцінюється як адміністративний проступок (ст. 165-1, ст. 165-3, ст. 165-4 або ст. 165-5 Кодексу України про адміністративні правопорушення), якщо у вчиненому не вбачається ознак складу службового злочину.

Цікаво, що у Кримінальному кодексі Російської Федерації, починаючи з грудня 2003 року, таким злочинам, як нецільове витрачання бюджетних коштів і нецільове витрачання коштів державних позабюджетних фондів, присвячено окремі норми – відповідно, ст. 285-1 і ст. 285-2. У юридичній літературі рішення законодавця сконструювати ці два самостійні склади злочинів характеризується як необґрунтоване. Вважається, що встановлення відповідальності за нецільове витрачання бюджетних коштів і коштів державних позабюджетних фондів у межах одного складу злочину більшою мірою відповідало б правилам чіткості і стислості нормативних приписів [3, 438].

Під бюджетними коштами як предметом злочину, передбаченого ст. 210 КК України, слід розуміти кошти, які знаходяться на єдиному казначейському рахунку, на рахунках бюджетних установ в органах Державної казначейської служби України або в касах бюджетних установ [4, 4–5]. В.О. Навроцький справедливо не визнає предметом аналізованого злочину кошти, які лише підлягають передачі до бюджету, а також кошти, що належать окремим юридичним особам на праві власності [5, 127].

До злочинів, пов'язаних із незаконним витрачанням бюджетних коштів, інколи відносять і нецільове використання сум ПДВ, які знаходяться на спеціальних рахунках сільськогосподарських підприємств [6, 42]. Правильність викладеної точки зору викликає сумнів, не дивлячись на те, що згідно з п. 11 ч. 1 ст. 2 БК України бюджетні кошти – це не лише витрати, а й надходження бюджету. У п. 209.2 ст. 209 Податкового кодексу України вказується, що сума ПДВ, нарахована сільськогосподарським підприємством –

суб'єктом спеціального режиму оподаткування, не підлягає сплаті до бюджету і повністю залишається в розпорядженні такого підприємства для певних цілей. Зазначені суми ПДВ акумулюються на спеціальних банківських рахунках. З огляду на це неточно називати відповідні суми ПДВ бюджетними коштами.

Предметом злочину, передбаченого ст. 210 КК України, виступають бюджетні кошти лише у великих або особливо великих розмірах. Великим розміром визнається сума, яка в тисячу і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян, а особливо великим розміром – яка три тисячі і більше разів перевищує такий мінімум. У літературі висловлюється думка про те, що законодавець закріпив завищені показники завданих збитків, за наявності яких діяння кваліфікуються за ст. 210 і ст. 211 КК України. Стверджується також, що закріплений законодавцем розмір шкоди практично унеможливує застосування ст. 210 КК України як норми про спеціальний вид службового зловживання. Вирішувати проблему пропонується, знижуючи межі розміру коштів, які становлять предмети бюджетних злочинів, і диференціюючи кримінальну відповідальність за їх вчинення, зокрема залежно від того, чи були предметом цих кримінально караних діянь бюджетні кошти у значних, великих або особливо великих розмірах. Під останніми розуміються суми, що перевищують неоподатковуваний мінімум доходів громадян, відповідно, у 100, 500 і 1000 разів [6, 196–197].

Загалом сприймаючи такий підхід (він є результатом серйозного кримінологічного дослідження, що ґрунтувалось на вивченні понад 200 кримінальних справ), водночас уточню, що закріплені у примітці до ст. 210 КК України показники характеризують не збитки (суспільно небезпечні наслідки караних за ст. 210 і ст. 211 КК України злочинів, склади яких є формальними), а їх предмети.

В літературі зустрічається точка зору, згідно з якою кошти, що отримані бюджетною установою і перебувають у її касі, не можуть вважатись бюджетними коштами. Аргументується це, зокрема, тим, що через свою однорідність (з точки зору цивілістики гроші є речами, визначеними родовими ознаками) гроші, утримувані в касі бюджетної установи, не можуть бути відділені від тих

грошей, які бюджетна установа отримує як дохід від своєї діяльності [1, 42]. З урахуванням того, що згідно з БК України власні надходження бюджетних установ включені до відповідних бюджетів (їх спеціальних фондів), плануються і затверджуються в їх складі, такі грошові кошти мають визнаватись бюджетними – предметом злочину, передбаченого ст. 210 КК України. Тому згаданий аргумент на користь невизнання бюджетними коштів, що знаходяться у касах бюджетних установ, сприйнятий бути не може.

Попередньою редакцією ст. 210 КК України встановлювалась відповідальність, зокрема, за недотримання вимог щодо пропорційного скорочення видатків бюджету і за недотримання вимог щодо пропорційного фінансування видатків бюджетів усіх рівнів. Наведені формулювання кримінального закону не повністю узгоджувались із приписами регулятивного (бюджетного) законодавства. У відгуку М.І. Хавронюка як офіційного опонента на дисертацію О.В. Тихонової «Кримінальна відповідальність за порушення законодавства про бюджетну систему України» висловлювався сумнів у тому, що вказані два різновиди протиправної поведінки є суспільно небезпечними діяннями і ставилося питання про переведення їх у розряд адміністративних проступків. Тим більше, що судової практики у справах, пов'язаних із порушенням законодавства про бюджетну систему у формах недотримання вимог законодавства щодо пропорційного скорочення чи пропорційного фінансування видатків бюджетів, в Україні просто не існувало. Отже, декриміналізацію недотримання вимог щодо пропорційного скорочення видатків бюджету і щодо пропорційного фінансування видатків бюджетів слід визнати виправданою.

Каране за ст. 210 КК України нецільове використання бюджетних коштів може набувати вигляду, зокрема:

1) фінансування за рахунок бюджетних коштів тих видатків, які не передбачені видатковими статтями затвердженого бюджету (наприклад, спрямування бюджетних коштів на придбання різноманітних активів, здійснення за рахунок бюджетних коштів внесків до статутних фондів господарських товариств або надання благодійної допомоги);

2) використання бюджетних коштів, що мали цільове спрямування, з іншою метою,

тобто фінансування одних видатків за рахунок інших статей видатків (наприклад, фінансування виробництва за рахунок коштів, призначених для виплати заробітної плати).

У ст. 116 БК України розрізняються такі порушення бюджетного законодавства, як нецільове використання бюджетних коштів, з одного боку, і порушення вимог БК України щодо виділення коштів з резервного фонду бюджету, з другого. Фінансування заходів, які не дозволяється фінансувати за рахунок коштів резервного фонду (капітальний ремонт або реконструкція, крім випадків, пов'язаних з ліквідацією надзвичайних ситуацій та проведенням заходів, пов'язаних із запобіганням виникненню надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, тощо), з точки зору чинного БК України немає підстав розцінювати як нецільове використання бюджетних коштів і, відповідно, кваліфікувати за ст. 210 КК України. Порушення службовою особою встановленого законодавством порядку використання коштів резервного фонду державного або місцевого бюджету може утворювати склад того чи іншого злочину в сфері службової діяльності.

Одним із правових факторів, які обумовлюють вчинення злочинів, пов'язаних із незаконним використанням бюджетних коштів, В.М. Руфанова називає відсутність чіткого законодавчо визначеного переліку діянь, які слід вважати нецільовим використанням бюджетних коштів. Така конкретизація, на думку науковця, потрібна передусім для того, щоб «правильно надавати правову оцінку діянням та уникнути помилок при кваліфікації діянь, пов'язаних з незаконним використанням бюджетних коштів» [6, 59].

Видається, однак, що пов'язувати правильність кримінально-правової кваліфікації того чи іншого діяння як нецільового використання бюджетних коштів із прийняттям певного нормативно-правового акта на кшталт затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 14 листопада 2000 року № 275 Порядку забезпечення органами державної контрольно-ревізійної служби повернення коштів державного і місцевих бюджетів та державних цільових фондів, використаних підприємствами, установами й організаціями не за цільовим призначенням, та (або) не повернутих бюджетам чи фондам позик і кредитів (Порядок; втратив чинність у зв'язку з ухваленням у 2001 році Бюджетного кодексу України) не варто.

По-перше, такого роду документи, хоч і дають певне уявлення про суть нецільового використання бюджетних коштів, можуть містити положення, які не узгоджуються з диспозиціями кримінально-правових норм і слідування яким спроможне викликати помилкову кваліфікацію. Так, у п. 3 Порядку як різновиди нецільового використання бюджетних коштів розглядалися витрачання таких коштів за відсутності первинних документів, що підтверджують здійснення господарських операцій, та використання бюджетних коштів понад установлені нормативи.

Однак не підтвержене документально витрачання бюджетних коштів саме по собі навряд чи може розцінюватись як нецільове їх використання, що вимагалось як у попередній, так і в чинній редакціях ст. 210 КК України. Якщо не встановлено, що зазначені дії супроводжували та (або) приховували нецільове використання бюджетних коштів, вчинене не містить ознак складу злочину, передбаченого ст. 210 КК України, і залежно від обставин справи має отримувати адміністративно-правову (ст. 164-12 КУпАП) або кримінально-правову (ст. ст. 191, 364, 365, 367 КК України) оцінку. Стосовно ж використання бюджетних коштів понад установлені нормативи, то з точки зору попередньої редакції ст. 210 КК України таке правопорушення мало розцінюватись не як використання бюджетних коштів усупереч їх цільовому призначенню, а як використання цих коштів в обсягах, що перевищують затверджені межі видатків. Тому слід критично поставитись до думки Р.А. Волинця про те, що зазначені у Порядку приклади нецільового використання бюджетних коштів можуть бути використані і сьогодні [1, 55]

По-друге, кваліфікуючи діяння і закріплюючи у відповідному процесуальному документі результат свого тлумачення кримінального і бюджетного законодавства, слідчий або суддя не зобов'язаний керуватись підзаконним нормативно-правовим актом, який має відповідне фінансове призначення і з різних причин може й не містити вичерпного переліку різновидів нецільового використання бюджетних коштів. Крім цього, не виключені ситуації, коли слідчий або суддя, розкриваючи зміст бланкетної диспозиції ст. 210 КК України і беручи до уваги законодавчо закріплене визначення нецільового використання бюджетних коштів (ст. 119 БК України) та здобутки кримінально-правової

доктрини, дає певному порушенню бюджетного законодавства іншу оцінку, ніж та, що пропонується у порядку відомчої правотворчості державним органом (наприклад, Міністерством фінансів України).

Отже, значення нормативно-правових актів, у яких наводяться переліки діянь, що визнаються нецільовим використанням бюджетних коштів, з точки зору забезпечення однаковості і точності кваліфікації бюджетних злочинів переоцінювати не варто.

У попередній редакції ст. 210 КК України йшлося про використання бюджетних коштів із перевищенням затверджених меж видатків. У літературі зазначалось, що вказане використання бюджетних коштів можливе лише за рахунок зменшення обсягу видатків за іншими статтями, тобто збільшення видатків за однією статтею автоматично призводить до їх зменшення за іншою, що є наслідком використання певного обсягу коштів на інші цілі, ніж це було передбачено. Таким чином, «використання бюджетних коштів усупереч їх цільовому призначенню» та «використання бюджетних коштів в обсягах, що перевищують затверджені межі видатків» співвідносились між собою як ціле і частина. На підставі цього пропонувалось виключити з диспозиції ст. 210 КК України вказівку на другу форму злочинного діяння як таку, що є складовою першої форми [4, 10]. Видається, що викладені міркування продовжують зберігати актуальність – у частині співвідношення між собою нецільового використання бюджетних коштів і здійснення видатків бюджету з перевищенням бюджетних призначень усупереч закону. Про недостатню обґрунтованість виокремлення значною мірою дублюючих одна одну таких форм аналізованого злочину, як нецільове використання бюджетних коштів і здійснення видатків без бюджетних призначень або з їх перевищенням, пише і Р.А. Волинець [1, 64–65].

Якщо службовій особі не вдалося використати бюджетні кошти усупереч їх цільовому призначенню, або здійснити видатки бюджету без встановлених бюджетних призначень, або з їх перевищенням всупереч закону через те, що орган Державної казначейської служби України, перевібивши платіжне доручення і підтвердні документи, відмовився оплатити рахунок розпорядника (одержувача) бюджетних коштів, вчинене за спрямованістю умислу треба кваліфікувати за від-

повідними частинами ст. 15 і ст. 210 КК України як замах на злочин, що розглядається.

Суспільно небезпечні наслідки, не впливаючи на кваліфікацію за ст. 210 КК України, можуть бути враховані при призначенні покарання. За наявності до цього підстав спричинення внаслідок порушення бюджетного законодавства суспільно небезпечних наслідків має отримувати самостійну кримінально-правову оцінку (наприклад, за ст. 191 КК України). П.П. Андрушко слушно зазначає, що нецільове використання бюджетних коштів може бути способом вчинення інших, більш тяжких злочинів. Наприклад, розкрадання майна має місце у разі використання службовими особами бюджетних коштів на будівництво чи ремонт належного їм на праві приватної власності житла, благоустрій земельних ділянок, оплати навчання їхніх дітей [7].

Недотримання порядку проведення операцій з бюджетними коштами, здійснене у формах, які у статтях 210, 211 КК України прямо не передбачені, має розцінюватись як адміністративний проступок (статті 164-12, 164-14 КУпАП) або як злочин у сфері службової діяльності (наприклад, статті 364, 366 або 367 КК України). Зокрема, це стосується закупівлі товарів (робіт, послуг) за державні кошти без застосування процедур, визначених законодавством, або з порушенням порядку їх проведення, порушення вимог законодавства при здійсненні попередньої оплати за товари, роботи та послуги за рахунок бюджетних коштів. Разом із тим, якщо внаслідок закупівлі товарів (робіт, послуг) через порушення встановленого порядку допущено невідповідність використання бюджетних коштів бюджетним призначенням або використання бюджетних коштів з перевищенням бюджетних призначень, вчинене за наявності підстав має кваліфікуватись за ст. 210 КК України.

Якщо на сьогодні в ст. 210 КК України визнано бюджетним злочином всього два порушення бюджетного законодавства (названі, відповідно, у п. 24 і п. 29 ч. 1 ст. 116 БК України), то Р.А. Волинець висуває конструктивну ідею охопити аналізованою кримінально-правовою заборону й інші, близькі за суспільною небезпекою до безпосередньо названих у ст. 210 КК України бюджетні правопорушення. Це пропонується зробити шляхом, по-перше, використання у тексті кримінального закону узагальнюючого фор-

мулювання «здійснення витрат бюджету всупереч встановленому бюджетним законодавством України порядку» і, по-друге, виокремлення такої відмінної від незаконного здійснення витрат бюджету форми злочинної поведінки, як порушення порядку здійснення міжбюджетних трансфертів. Виходячи з того, що назва вдосконаленої ст. 210 КК України має предметно і лаконічно позначати зміст криміналізованих нею діянь, Р.А. Волинець пропонує таку назву цієї статті КК України – «Порушення бюджетного законодавства України в процесі виконання державного бюджету України» [1, 8–9, 180–182, 191–193]. Погоджуючись із тим, що назва статті КК України, виконуючи інформативну функцію, повинна давати уявлення про зміст відповідної кримінально-правової заборони, водночас зазначаю про необхідність уточнення назви ст. 210 КК України, запропонованої Р.А. Волинцем.

По-перше, ця назва, крім того, що бюджетна система України є сукупністю державного і місцевих бюджетів, невиправдано залишає поза увагою місцеві бюджети, до яких належать бюджет АР Крим, обласні, районні і бюджети місцевого самоврядування.

По-друге, як Державний бюджет України, так і місцеві бюджети виконуються не лише за витратами, про незаконне здійснення яких ідеться у сформульованій Р.А. Волинцем редакції ст. 210 КК України, а й за надходженнями.

По-третє, формулювання «порушення бюджетного законодавства України в процесі виконання державного бюджету України» дає змогу охопити і деякі інші порушення бюджетного законодавства, які вказані у ст. 116 БК України, але їх немає підстав визнавати здійсненням витрат бюджету або міжбюджетного трансферту всупереч законодавству. Йдеться, наприклад, про зарахування доходів бюджету на будь-які рахунки, крім єдиного казначейського рахунка, зарахування доходів до неналежного бюджету, порушення порядку відкриття і закриття рахунків в органах Державної казначейської служби України.

З огляду на викладене більш вдалою та (головне) узгодженою зі змістом запропонованої диспозиції ч. 1 ст. 210 КК України видається така назва цієї статті: «Незаконне здійснення витрат бюджету або міжбюджетного трансферту».

Суб'єкт аналізованого злочину є спеціальним. Передусім це службові особи – керівники і головні бухгалтери (керівники фінансових підрозділів) організацій, які є розпорядниками бюджету.

Згідно з п. 37 Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2002 року № 228 зі змінами, кошториси, плани асигнувань загального фонду бюджету, плани надання кредитів із загального фонду бюджету, інші документи підписуються керівником бюджетної установи та керівником її фінансового підрозділу або головним (старшим) бухгалтером. Відповідно до п. 13 Типового положення про бухгалтерську службу бюджетної установи, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 26 січня 2011 року № 59, головний бухгалтер бюджетної установи, зокрема, підписує звітність та документи, які є підставою для проведення розрахунків відповідно до укладених договорів, приймання і видачі грошових коштів, проведення інших господарських операцій, а також здійснює контроль за відповідністю узятих бюджетних зобов'язань відповідним бюджетним асигнуванням, паспорту бюджетної програми та відповідністю платежів узятим бюджетним зобов'язанням та бюджетним асигнуванням. Саме головний бухгалтер, як правило, уповноважується установчими документами юридичної особи на підписання у тому числі розпорядчих та розрахункових документів.

Зважаючи на викладене визнавати суб'єктом злочину, передбаченого ст. 210 КК України, лише керівника головного розпорядника або розпорядника бюджетних коштів і виключати з кола виконавців головного бухгалтера відповідної установи, фактично спроможного виконати дії, що утворюють об'єктивну сторону бюджетного злочину, було б неправильно.

Суб'єктом злочину, передбаченого ст. 210 КК України, визнаються також службові особи одержувачів бюджетних коштів – суб'єктів господарювання, громадських чи інших організацій, які не мають статусу бюджетної установи, але уповноважені розпорядником бюджетних коштів на здійснення заходів, передбачених бюджетною програмою,

та отримують на їх виконання кошти бюджету.

Якщо зловживання бюджетними коштами вчинено службовою особою установи (організації), що не є розпорядником або одержувачем бюджетних коштів, дії винного мають розцінюватись як той чи інший злочин у сфері службової діяльності. Така сама кримінально-правова оцінка має надаватись (за наявності підстав) діям службових осіб тих підприємств, установ та організацій, які відповідно до укладених договорів виконують роботи (надають послуги тощо) для бюджетних установ або одержувачів бюджетних коштів, оскільки перераховані на банківські рахунки вказаних підприємств, установ та організацій гроші втрачають статус бюджетних коштів як предмета злочину, що розглядається.

Службові особи органів Державної казначейської служби України, а також місцевих фінансових органів, які сприяли вчиненню злочину, що розглядається, мають притягуватись до кримінальної відповідальності як пособники за ч. 5 ст. 27, ст. 210 КК України, а за наявності підстав – і за вчинення злочину у сфері службової діяльності (наприклад, за одержання хабара).

Суб'єктивна сторона злочину характеризується прямим умислом. Варто конкретизувати форму вини безпосередньо у тексті аналізованої кримінально-правової норми, особливо з урахуванням того, що окремі вітчизняні дослідники допускають можливість вчинення порушень бюджетного законодавства з необережності [8, 30]. Р.А. Волинець не погоджується з такою пропозицією, оскільки, на його думку, умисний характер розглядуваного злочину є очевидним в силу специфіки дій, які охоплюються його об'єктивною стороною. До того ж злочини із формальним складом згідно з домінуючою в кримінально-правовій літературі думкою можуть вчинятися винятково з прямим умислом [1, 120–121].

Видається, що науковець суперечить сам собі, коли пише, що порушення вимог бюджетного законодавства через необережність за наявності підстав може кваліфікуватись за ст. 367 КК України як службова недбалість. Виходить, що бюджетні правопорушення все ж таки можуть бути вчинені з необережності.

Крім цього та обставина, що законодавець у ст. 25 КК України сформулював необе-

режність як форму вини через ставлення особи до суспільно небезпечних наслідків свого діяння, також навряд чи може слугувати беззаперечним контраргументом стосовно вказаної вище пропозиції, спрямованої на вдосконалення ст. 210 КК України. По-перше, у доктрині існує відмінна від пануючої позиція, згідно з якою окремі статті Особливої частини КК України передбачають відповідальність за дії (бездіяльність) у вигляді порушення правил, вчинені, зокрема, і через необережність [9, 163]. По-друге, Р.А. Волинець пропонує доповнити ст. 210 КК України частинами 3 і 4, що передбачатимуть посилену кримінальну відповідальність за кваліфіковані різновиди злочину з матеріальним складом, стосовно яких легальна дефініція необережності спрацьовуватиме без будь-якого пристосування.

Заслугує на підтримку думка визнати кваліфікованим різновидом нецільового використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бю-

джету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням усупереч закону вчинення цього злочину з корисливих мотивів [6, 196]. Пропозиція у такий спосіб диференціювати кримінальну відповідальність, крім усього іншого, враховує точку зору судової практики, в межах якої фактична караність злочину, передбаченого ст. 210 КК України, залежить, зокрема, і від мотивації дій винної особи.

Проведене дослідження дає можливість зробити висновок про те, що, незважаючи на викладення ст. 210 КК України у новій редакції, потенціал вдосконалення цієї кримінально-правової заборони не може вважатись вичерпаним. З урахуванням чітко вираженої бланкетності диспозиції ст. 210 КК України вирішувати питання кваліфікації передбаченого нею злочину, а так само визначати шляхи оптимізації норм про кримінальну відповідальність за бюджетні правопорушення варто лише після опанування тонкощів регулятивного законодавства.

Список використаних джерел:

1. Волинець Р.А. Кримінальна відповідальність за порушення бюджетного законодавства (ст. 210 КК України): дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Волинець Р.А. – К., 2011. – 215 с.
2. Гуророва Н.О. Кримінально-правова охорона державних фінансів України: моногр. / Гуророва Н.О. – Х.: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2001. – 384 с.
3. Лапшин В.Ф. Злоупотребление должностными полномочиями и нецелевое расходование денежных средств: вопросы соотношения / В.Ф. Лапшин // Уголовное право: стратегия развития в XXI веке: м-лы Шестой Международной научно-практической конференции 29–30 января 2009 года. – М.: Проспект, 2009. – С. 438–440.
4. Тихонова О.В. Кримінальна відповідальність за порушення законодавства про бюджетну систему України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец.: 12.00.08 «Кримінальне право і кримінологія; кримінально-виконавче право» / О.В. Тихонова. – К., 2009. – 20 с.
5. Навроцький В.О. Кримінальне право. Особлива частина: курс лекцій / Навроцький В.О. – К.: Знання, 2000. – 771 с.
6. Руфанова В.М. Кримінологічна характеристика та запобігання органами внутрішніх справ злочинам, пов'язаним з незаконним використанням бюджетних коштів: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Руфанова В.М. – Дніпропетровськ, 2011. – 258 с.
7. Андрушко П.П. Коментар до статті 210 Кримінального кодексу України // Юридичний вісник України. – 2002. – № 2. – 12–18 січня.
8. Мельник Н. Уголовная ответственность за нарушения бюджетного законодательства / Н. Мельник, Н. Хавронюк // Предпринимательство, хозяйство и право. – 1997. – № 11. – С. 25–33.
8. Кримінальне право України: Загальна частина: підруч. / за ред. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. – [4-те вид., перероб. і допов.]. – Х.: Право, 2010. – 456 с.

Олександр ДУДОРОВ

ПОРУШЕННЯ БЮДЖЕТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА: ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Резюме

З урахуванням положень оновленого бюджетного законодавства і напрацювань кримінально-правової доктрини розглядаються проблеми кваліфікації злочину, передбаченого ст. 210 Кримінального кодексу України.

Александр ДУДОРОВ

**НАРУШЕНИЯ БЮДЖЕТНОГО ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА:
ПРОБЛЕМЫ УГОЛОВНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ**

Резюме

С учетом положений обновленного бюджетного законодательства и наработок уголовно-правовой доктрины рассматриваются проблемы квалификации преступления, предусмотренного ст. 210 Уголовного кодекса Украины.

Olexandr DUDOROV

**VIOLATIONS OF BUDGET LAW:
PROBLEMS OF CRIMINAL LIABILITY**

Summary

Problem issues of crime qualification under Article 210 of the Criminal Code of Ukraine are examined in the light of updated budget and criminal law doctrine achievements.